

Udenforskabets pris

Beregning af de samfundsøkonomiske omkostninger pr. årgang

Kristoffersen, Jannie H. G.; Rosenbaum, Philip; Højbjerg Jacobsen, Rasmus

Document Version

Final published version

Publication date:

2014

License

CC BY-NC-ND

Citation for published version (APA):

Kristoffersen, J. H. G., Rosenbaum, P., & Højbjerg Jacobsen, R. (2014). *Udenforskabets pris: Beregning af de samfundsøkonomiske omkostninger pr. årgang*. Centre for Economic and Business Research, Copenhagen Business School.

[Link to publication in CBS Research Portal](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us (research.lib@cbs.dk) providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Download date: 06. Dec. 2023

Udenforskabets pris

” Samfundsøkonomisk beregning af potentialet ved forebyggende indsatser ”

København, september 2014

Skandia-modellen

Udenforskabets pris

72,3 milliarder kroner. Det er prisen for, at 8,2 pct. af børnene i hver eneste årgang får et liv i såkaldt udenforskab. Det svarer til, at 4.929 børn ud af en årgang på 60.000 får et liv præget af eksempelvis længerevarende ledighed, misbrugsproblemer eller alvorlige psykiske lidelser. Det er problemer, der har store menneskelige omkostninger, og som samtidig udgør en samfundsmæssig omkostning. Skandia har bedt Centre for Economic and Business Research (CEBR) ved Copenhagen Business School (CBS) om at beregne udenforskabets pris.

Ifølge CEBR koster udenforskab 72,3 milliarder kroner per årgang. Det beløb er samtidig den potentielle samfundsgevinst ved at forebygge udenforskab og sikre, at så få børn og unge som muligt ender med at leve et voksenliv i udenforskab.

Skandia-modellen beregner det samfundsøkonomiske potentiale ved forebyggende indsatser

Beregningen af udenforskabets pris er baseret på Skandia-modellen, der er et værktøj udviklet af Skandia og CEBR til at vise det økonomiske potentiale ved lokale forebyggende indsatser.

Skandia-modellen bliver stillet frit til rådighed for de danske kommuner. Med Skandia-modellen kan kommuner og organisationer beregne værdien af lokale forebyggende indsatser på social-, skole- og børn- og ungeområdet. Skandia-modellen bliver allerede anvendt i Sverige, hvor mere end 80 kommuner er uddannet i brugen. Og i Danmark oplever Skandia stor interesse fra kommuner, myndigheder og organisationer, der ønsker at benytte modellen i deres arbejde.

Skandia-modellen bliver officielt lanceret den 24. september 2014 på konferencen "Udenforskabets pris og sociale investeringer".

Hvorfor har Skandia beregnet udenforskabets pris i Danmark?

Vi håber alle, at det ikke er vores børn, som får et liv på kanten af samfundet. Hvad udenforskab betyder i tabt livskvalitet og muligheder for børnene og deres familier, kommer vi aldrig til at kunne sætte tal på, men vi kan regne ud, hvad det koster os som samfund. Langt hen ad vejen ved vi også godt, hvad der skal til for at forebygge udenforskab, men desværre bliver forebyggelse ofte betragtet som en omkostning snarere end en investering.

Den opfattelse vil Skandia gerne gøre op med. Som pensionselskab og udbyder af sundhedsforsikringer er vi vant at se på de langsigtede fordele ved forebyggende indsatser og sociale investeringer, frem for blot de kortsigtede omkostninger. Det er en tankegang, der går helt tilbage til Skandias etablering i Sverige i 1855, hvor Skandia ikke blot tilbød brandforsikringer, men også gik direkte ind i arbejdet med at brandsikre boligerne i Stockholm og dermed sikre byen mod nye storbrande. På samme måde ved vi, at når vi i dag tilbyder vores kunder hjælp til at forebygge eksempelvis livstilslagsdomme, koster det os måske penge på kort sigt, men på langt sigt får færre kunder brug for deres sundhedsforsikringer, og flere får mulighed for at leve længere med større livskvalitet. Dermed bliver omkostningen på kort sigt til en gevinst på langt sigt, både for os og for vores kunder.

I samarbejde med:

CEBR, CENTRE FOR ECONOMIC
AND BUSINESS RESEARCH
COPENHAGEN BUSINESS SCHOOL

Derfor har Skandia udviklet en model, der viser værdien af sociale investeringer på langt sigt. Målet er, at flere børn får hjælp til at overkomme de sociale eller personlige omstændigheder, der gør, at de er i risiko for at få et liv i udenforskab.

Fakta: Sådan er udenforskabets pris beregnet

Udenforskabets pris er udregnet af Centre for Economic and Business Research (CEBR) ved Copenhagen Business School på baggrund af Skandia-modellen.

Udenforskabets pris beskriver den samfundsøkonomiske omkostning det har, at en gruppe af mennesker af den ene eller anden årsag – social, helbredsmæssig eller arbejdsmæssig – er, eller oplever at være, uden for samfundet. Resultatet af dette regnestykke er samtidig det økonomiske potentiale, der er i at satse på forebyggende indsatser blandt børn og unge og på den måde reducere udenforsket.

Metode

I udregningen af udenforskabets pris har CEBR lagt følgende grupper til grund for definitionen af socialt udenforskab:

- Stofmisbrugere
- Anbragte uden for hjemmet
- Mennesker med psykiske lidelser (udvalgte diagnoser)
- Personer med livsstilssygdomme (udvalgte sygdomme)
- Personer på langvarig offentlig forsørgelse

Ved hjælp af data fra Danmarks Statistik er CEBR nået frem til, at 8,2 procent af en årgang i løbet af deres liv vil falde ind under en eller flere af disse grupper.

CEBR har på den baggrund beregnet, hvad det koster, at disse mennesker står uden for samfundet. Det gælder både udgifterne til sociale ydelser, anbringelser og indlæggelser, og de tabte gevinster i form af tabt produktivitet og manglende skatteindtægter, som det sociale udenforskab medfører.

Resultatet af CEBR's beregninger viser, at samfundets direkte udgifter ved, at 8,2 procent af en årgang havner i udenforskab, er 1,6 mia. kr. over et livsforløb. Tabte indtægter betyder, at samfundet går glip af yderligere 70,8 mia. kr. over et livsforløb, når man sammenligner med den del af en årgang, der ikke falder ind under definitionen på udenforskab. I beregningen er der taget højde for, at personerne ikke nødvendigvis befinder sig i udenforskab hele deres liv.

Den samlede pris ved udenforsket er derfor 72,3 mia. kr. per årgang. Det er dermed også den potentielle samfundsøkonomiske gevinst ved at forebygge, at børn og unge havner i udenforskab.

I CEBR's definition af udenforskab er kun direkte omkostninger for ovenstående grupper medtaget. Der kan argumenteres for, at yderligere grupper og omkostninger også bør regnes med i udenforskabets pris, såsom udgifter til kriminalforsorgen. Udenforskabets pris er derfor et konservativt estimat for det samfundsmæssige potentiale ved at forebygge, at 8,2procent af en årgang havner i udenforskab.

Den vedlagte rapport fra CEBR viser den fulde beregning af udenforskabets pris og metoden bag udregningen.

I samarbejde med:

BAGGRUNDSDOKUMENTATION:

Beregning af de samfundsøkonomiske omkostninger pr. årgang

Jannie Helene Grøne Kristoffersen, jhgk.cebr@cbs.dk

Philip Rosenbaum, pr.cebr@cbs.dk

Rasmus Højbjerg Jacobsen, rhj.cebr@cbs.dk

12. september 2014

Dette notat beskriver beregningen af Udenforskabets pris, hvor den samfundsøkonomiske omkostning er opgjørt som det samlede tab set som et gennemsnit over aldersklasserne 5-59 år.

Notatet er opbygget sådan, at resultatet af beregningen først præsenteres, hvorefter metoden og anvendte registeroplysninger gennemgås mere detaljeret nedenfor.

RESULTATER AF BEREGNINGEN

Tabel 1 nedenfor viser resultatet af beregningen. Den samlede samfundsøkonomiske pris for en ungdomsårgang er på 72,3 mia. kr.

TABEL 1 SAMFUNDSØKONOMISK REGNSKAB FOR UDSATTE (UD FRA EN UNGDOMSÅRGANG)

(Mio. kr.)	Udsatte i alt	Normalbefolkning (samme antal)	Forskel
Privat sektor			
Lønindkomst	16,248.6	74,751.3	-58,502.7
Transfereringer	33,517.1	11,473.4	22,043.6
- Skat	-13,536.7	-29,398.4	15,861.7
Privat sektor i alt	36,228.9	56,826.3	-20,597.3
Offentlig sektor			
+ Skat	13,536.7	29,398.4	-15,861.7
- Transfereringer	-33,517.1	-11,473.4	-22,043.6
- Anbringelser	-4,988.5	0.0	-4,988.5
- Indlæggelser	-4,525.3	-2,185.4	-2,339.8
- Primær sundhed	-7,210.5	-1,220.8	-5,989.7
- Kriminalitet	-1,092.0	-576.4	-515.7
Offentlig sektor i alt	-37,796.6	13,942.4	-51,739.0
Samfundet i alt	-1,567.7	70,768.7	-72,336.4

Tabellen er konstrueret således, at den viser omkostningen for de udsatte i alt, når antallet af udsatte passer med den faktiske fordeling i hver aldersklasse i 2010.

Den øverste del af tabellen viser resultatet for individerne selv. Den totale forventede lønindkomst for den udsatte gruppe udgør således 16,2 mia. kr., mens en gruppe af samme størrelse af personer fra normalbefolkningen vil kunne forvente en total lønindkomst på 74,8 mia. kr. Dermed bliver forskellen – og altså dermed det samfundsøkonomiske tab af lønindkomst og produktiv indsats – på 58,5 mia. kr. De øvrige rækker i den øverste del af tabellen viser, at de udsatte grupper tilsammen kan

forvente at modtage 22 mia. kr. mere i offentlige overførsler og skulle betale 15,9 mia. kr. mindre i skat, således at det samlede privatøkonomiske tab løber op i 20,6 mia. kr. for en årgang.

Den nederste del af tabellen viser resultatet for den offentlige sektor. Det ses, at beløbene for hhv. indkomsttransfereringer og indkomstskat indgår med modsat fortegn i beregningen for den offentlige sektor. Dette skyldes, at hvad der her er en gevinst for den private sektor, er et tab for den offentlige sektor.

På de øvrige medtagne områder ses det, at for så vidt angår anbringelser, indlæggelser på hospital og kriminalitet, så er der også her forøgede udgifter til de udsatte grupper sammenlignet med normalbefolkningen. Således er fx de forventede udgifter til hospitalsindlæggelser 2,3 mia. kr. højere for de udsatte end for en tilsvarende gruppe fra normalbefolkningen. Samlet set resulterer de udsatte grupper i et nettotab for den offentlige sektor på 51,7 mia. kr. sammenlignet med normalbefolkningen.

Ved at lægge det økonomiske tab fra den private sektor sammen med det økonomiske tab for den offentlige sektor, fås det samlede samfundsøkonomiske tab på i alt 72,3 mia. kr.

BEFOLKNINGENS INDELING I GRUPPER

Der arbejdes med 6 grupper, heraf 5 udsatte grupper og normalbefolkningen. Disse er gensidigt udelukkende, hvorfor samme person ikke kan indgå i mere end én gruppe. Inddelingen i de definerede udsatte grupper foretages på baggrund af det nyest tilgængelige registerdata fra Danmarks Statistik, som er fra 2010.

Rangordning:

1. Stofmisbruger
2. Anbragt uden for hjemmet
3. Psykisk syg
4. Livsstilssygdom
5. Langvarig offentlig forsørgelse
6. Normalbefolkning

Nedenfor gennemgås disse grupper enkeltvis.

Ad 1) Stofmisbruger

En person er i denne gruppe, hvis personen i 2010 er blevet dømt ifølge lov om euforiserende stoffer.

Grundlaget for hvorvidt en person er dømt ifølge lov om euforiserende stoffer er fra DST's kriminalstatistik kon_ger7, der angiver en dømt persons gerning. Her er gerning 032 lov om euforiserende stoffer benyttet.

Ad 2) Anbragt uden for hjemmet

En person er i denne gruppe, hvis personen er blevet registreret med en anbringelse i 2010. Personen er ligeledes med, hvis personen er blevet registreret med en anbringelse og/eller en forebyggende foranstaltning i 2010.

Anbragte uden for hjemmet er defineret ud fra DST's Børne- og ungestatistik, hvor variabelen PGF er benyttet. PGF angiver hvilken paragraf i Lov om Social Service, som støtte til anbringelse og forebyggende foranstaltning er givet. I undersøgelsen bruges PGF-koder for anbringelser uden for hjemmet og for forebyggende foranstaltninger.

Ad 3) Psykisk syg

En person er i denne gruppe i 2010, hvis personen har haft en psykiatrisk diagnose fra den sekundære sundhedsvæsen.

Psykisksyge er defineret igennem International Statistical Classification of Diseases v. 10, ICD-10, hvor F00 – F99 er diagnosekoderne for psykiske sygdomme. I Landspatientsregisteret, kan vi identificere alle personer, der har fået en af disse diagnoser i det sekundære sundhedssystem. (Diagnoser vedrørende alzheimers og retarderet er dog udeladt).

Ad 4) Livsstilssygdom

En person er i denne gruppe, hvis personen har haft en livsstilssygdomsdiagnose fra det sekundære sundhedsvæsen.

Livsstilssygdomme er i undersøgelsen defineret ud fra ICD-10 koderne Z72.0 – Z72.9, hvilket er den internationale definition af livsstilssygdomme. Det skal noteres, at der vil være personer med livsstilssygdomme, som ikke har fået en diagnose i den sekundære sundhedssektor, som derfor ikke indgår i undersøgelsen, da det er muligt at få konstateret en livsstilssygdom ved besøg ved almen læge.

Ad 5) Offentlig forsørgelse

En person er i denne gruppe, hvis personen i alle årene 2008, 2009 og 2010 indgik i en af nedenstående kategorier: Sygedagpenge, revalidering, ledighedsydelse, øvrige uden for arbejdsstyrken, førtidspension, kontanthjælp eller arbejdsløs med en årsledighedsgrad på minimum 500 timer, hvilket svarer til, at personen er ledig mindst 6 måneder af året.

Til bestemmelse af, om personen er i en af de ovenstående kategorier, er variabelen PSTILL benyttet. Denne angiver primær arbejdsstilling for en person et givent år. Derudover er variabelen ARLEDGR, som angiver årsledighedsgrad, benyttet.

Ad 6) Normalbefolkning

En person er i denne gruppe, hvis personen ikke er i en af ovenstående grupper 1-5 i 2010.

INDELING I ALDERSGRUPPER

Befolkningen opdeles i analysen i 5-års aldersgrupper, hvor det er alderen i 2010, der definerer, hvilken aldersgruppe personen tilhører. Den samme person vil derfor i 2005 tilhøre en aldersgruppe, der ligger lige under den aldersgruppe, som personen tilhørte i 2010. Alle personer, som ikke er registreret i to forskellige aldersgrupper i henholdsvis 2005 og 2010 (med højeste gruppe i 2010) er taget ud af undersøgelsen.

MEDREGNEDE OMKOSTNINGER

Gennemsnitlig lønindkomst

Den gennemsnitlige lønindkomst er beregnet som sum af registervariablene LONIND og NETOVSKUD, og er blevet inflationskorrigeret med år 2010 som basisår.

Gennemsnitlig skattebetaling

Den gennemsnitlige skattebetaling er beregnet på grundlag af variabelen SKATMVIALT_NY, og er blevet inflationskorrigeret med år 2010 som basisår.

Gennemsnitligt beløb modtaget i kontanthjælp

Det gennemsnitlige beløb modtaget i skattepligtig kontanthjælp er beregnet på grundlag af variabelen KONTHJ, og er blevet inflationskorrigeret med år 2010 som basisår.

Gennemsnitligt beløb modtaget i uddannelsesstøtte

Det gennemsnitlige beløb modtaget i uddannelsesstøtte er beregnet på grundlag af variabelen STIP, og er blevet inflationskorrigeret med år 2010 som basisår.

Sygedagpenge

Omkostningerne for sygedagpengemodtagere er beregnet på grundlag af sygedagpengesats for en fuldtidsledig, svarende til 3.760 kr. i 2010, som er ganget op med 52 uger for at få den årlige omkostning. Den brugte kilde er Beskæftigelsesministeriet (www.bm.dk).

Førtidspension

Omkostningerne for førtidspension er beregnet med udgangspunkt i en årlig omkostning per person på 196.030,5 kr., hvilket er et gennemsnit af fuldtidssatsen for henholdsvis en enlig og en gift person på førtidspension. Den brugte kilde er Ældresagen.dk.

Gennemsnitligt antal indlæggelsesdage på sygehus og omkostninger herved

Antal indlæggelsesdage (sengedage) beregnes ud fra variabelen PDGS, der angiver antal dage en person har været indlagt i forbindelse med sygdom. Omkostningerne for antal indlæggelsesdage er beregnet som udgift per indlæggelsesdag, hvor samlet antal indlæggelsesdage er divideret med sygehuses samlede driftsomkostninger. Disse oplysninger stammer fra tabellen IND03 fra DST's statistikbank med år 2010 som beregningsår.

Gennemsnitligt antal lægebesøg og omkostninger herved

Til at bestemte antal lægebesøg er variablen KONTAKT, der angiver antallet af besøg, og variablen SPEC2, der specificerer, hvilket besøg det drejer sig om, blevet benyttet. Alle omkostninger er her fundet ved at gange antal besøg i den pågældende besøgstype med den offentlige udgift i hver besøgstype. Antal besøg stammer fra tabellerne SYGK (almen læge, psykolog/psykiatri, speciallæge) og SYGKS (vagtlæge), mens omkostninger er fra tabellerne SYGU (almen læge, psykolog/psykiatri, speciallæge) og SYGUS (vagtlæge) fra DST's statistikbank med år 2010 som beregningsår.

Gennemsnitlig årsledighedsgrad og omkostninger herved

Omkostningerne for den gennemsnitlige årsledighedsgrad er beregnet som antal dage ud af 1000 ganget med dagpengesatsen for fuldtidsledige i 2010. Dagpengesatsen var i 2010 på 815 kr. dagligt, hvorfor denne er ganget med 20 månedlige arbejdsdage, som igen er ganget med 12 for at få den årlige gennemsnitsomkostning.

Gennemsnitligt antal domme og omkostninger herved

Det gennemsnitlige årlige antal domme er beregnet på grundlag af variablen AFG_GER7, der angiver, hvad en given person er dømt for. I beregningen er domme, som vedrører færdselsovertrædelser, ikke medtaget.

Omkostningerne for antal domme er beregnet på grundlag af rapporten "*Samfundsøkonomisk cost-benefit-analyse af kriminalpræventive indsatser*", som er udarbejdet af CEBR. Her benyttes en sats for en gennemsnitskriminell person på 42.668,17 kr. Det bemærkes, at omkostningerne i denne rapport er beregnet per sag, hvorimod der i denne undersøgelse arbejdes med antal domme. Derved kunne der argumenteres for, at de reelle omkostninger er højere end angivet, da en dømt person vil have tendens til at koste mere end en person, der blot har haft en sag.

METODE TIL AGGREGERING AF OMKOSTNINGER

De aggregerede omkostninger for en ungdomsårgang er udregnet på følgende måde:

1. For hvert 5-års aldersinterval tildeles de gennemsnitlige omkostninger til hver alder. Dvs. at de 20-årige, 21-årige, 22-årige, 23-årige og 24-årige fx får tildelt samme værdi, nemlig den opgjorte omkostning for de 20-24-årige.
2. Der tages udgangspunkt i antallet af nyfødte i 2010, i alt 63.487 børn. Dette tal fremskrives med dødeligheden hver aldersklasse op til 59-års alderen.
3. For hver aldersklasse baseres fordelingen af udsatte herefter på den faktiske fordeling af disse personer i befolkningen i 2010.
4. Antallet af personer i gruppen 'normalbefolkningen' justeres, så en sammenligning af omkostninger mellem den samlede gruppe af udsatte og "normalbefolkningen" sker på baggrund af lige mange personer.
5. Omkostning for hver alder opgøres ved at multiplicere antallet af personer med den gennemsnitlige omkostning.
6. Omkostningen for hele årgangen opgøres ved at addere omkostninger for alle aldersklasser. På denne måde opnås et omkostningstal for hele årgangen og ikke kun fordelt på de forskellige aldersklasser.

ANDELEN AF BEFOLKNINGEN I UDEFORSKAB

På baggrund af inddelingen i målgrupperne viser Tabel 2 andelen af befolkningen, der i 2010 er registreret i én af de udsatte grupper. Beregningen ses herunder, hvor det ses, at 8,2% af den danske befolkning er registreret i udenforskab jf. de ovenforstående målgruppedefinitioner.

TABEL 2 ANDELEN AF BEFOLKNINGEN I UDEFORSKAB

	Stofmisbruger	Anbragt/Forebyggende	Psykisk syg	Livsstilssygdom	Langvarig offentlig forsørgelse	Normalbefolkning	I alt
Hele befolkningen	9747	23931	177280	1772	241887	5080121	5534738
Andele	0,002	0,004	0,032	0,000	0,044	0,918	1,00
Ud af en årgang	112	275	2.034	20	2.775	58.272	63487
Ud af skolestartsårgang	106	259	1.922	19	2.622	55.072	60000
<u>Andel af befolkningen i udenforskab, pct.</u>	<u>8,2</u>						